

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 323/2024-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s.**, Prešovská 48, Bratislava, IČO 35 850 370, zastúpenej ius aegis s.r.o., Nedbalova 12, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/207/2021 z 28. marca 2023 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 12. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava II pod sp. zn. 18 C 212/2014 sa obchodná spoločnosť ELNEA, a.s., Ivanská cesta 10, Bratislava, IČO 35 819 171 (ďalej len „žalobkyňa“), podanou žalobou domáhala zriadenia vecného bremena spočívajúceho v povinnosti žalobkyne strpieť stavbu podzemného vedenia výtlačného vodovodného potrubia vo vlastníctve sťažovateľky postaveného na základe stavebného povolenia, ktorá sa nachádza na častiach pozemkov žalobkyne, a to za náhradu v sume 44 300 eur.

3. Rozsudkom č. k. 18C/212/2014-460 z 24. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) okresný súd žalobu žalobkyne zamietol v celom rozsahu a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1. Vec právne posúdil podľa § 119 ods. 2 a § 135c ods. 1, 2 a 3 Občianskeho zákonníka, § 19 ods. 1 a 5 a § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 442/2002 Z. z.“) a na základe vykonaného dokazovania skonštatoval, že ochranné pásmo verejného vodovodu nie je stavbou ani vymedzením plochy, ktorá je nevyhnutná na výkon vlastníckeho práva k stavbe verejného vodovodu. Zdôraznil, že ochranné pásmo verejného vodovodu slúži k bezprostrednej ochrane verejného vodovodu pred poškodením a na zabezpečenie prevádzkyschopnosti, a to tým, že je zakázané v ochrannom pásme vykonávať určité činnosti. Dodal, že náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti z dôvodu určenia pásma ochrany verejného vodovodu pre vlastníka pozemku upravuje § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. Žalobkyňa sa však v konaní nedomáhala náhrady v zmysle predmetného zákonného ustanovenia, ale výslovne iba usporiadania pomerov podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadením vecného bremena v rozsahu ochranného pásma za náhradu.

4. O odvolaní žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodol rozsudkom sp. zn. 9Co/191/2019 z 23. júla 2020 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny a sťažovateľke priznal proti žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. V celom rozsahu sa stotožnil so záverom okresného súdu o nedôvodnosti žaloby. Uviedol, že vodovodné potrubie nie je neoprávnená stavba, pretože táto bola v rokoch 1966 až 1968 postavená v súlade v tomto období platnými ustanoveniami zákona. V danom prípade ide o zákonné vecné bremeno, ktoré je vlastníkom pozemku povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a v rozsahu. Podľa krajského súdu má sťažovateľka v zmysle § 139 ods. 1 písm. b) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov iné právo k stavbe vyplývajúce z vecného bremena spojeného s pozemkom, ktoré ju oprávňovalo zriadiť na ňom požadovanú stavbu a následne aj jej rekonštrukciu.

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu žalobkyňa podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), namietajúc porušenie § 382 CSP odvolacím súdom, ktorý vec posúdil podľa právnych predpisov neaplikovaných súdom prvej inštancie a nereflektoval na jej kľúčové odvolacie námietky.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením rozsudok krajského súdu zrušil podľa § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vadu zmätočnosti identifikoval v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa vôbec nevysporiadal s relevantnými námietkami žalobkyne a v jeho prekvapivom rozhodnutí, keďže spôsob jeho právnej argumentácie nepredstavuje iba rozšírenie dôvodov zamietnutia žaloby, ale vytvára sa ním právny základ pre posúdenie veci z úplne nových (iných) dôvodov.

II. Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti atakujúcej napadnuté uznesenie dovolacieho súdu namieta nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne (dovolateľky), ktorá v čase vydania napadnutého rozhodnutia dovolacieho súdu už nebola vlastníkom sporných pozemkov, na ktorých žiadala zriadiť vecné bremeno za náhradu. Tieto boli totiž kúpnu zmluvou podľa zápisu V-118/23 z 5. januára 2023 prevedené na obchodnú spoločnosť DDI s. r. o., Kukučínova 22, Banská Bystrica, IČO 54 519 446. Napriek tomu, že na nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne mal najvyšší súd prihliadať aj bez návrhu, danou otázkou sa pri svojom rozhodovaní vôbec nezaoberal. Sťažovateľka je presvedčená, že najvyšší súd mal namiesto zrušenia rozsudku odvolacieho súdu a vrátení mu veci na ďalšie konanie rozhodnúť o zamietnutí dovolania žalobkyne. Napadnuté uznesenie tak sťažovateľku vystavilo riziku ďalšieho súdneho konania, v rámci ktorého môže odvolací súd rozhodnúť diametrálne odlišným spôsobom, teda aj v neprospech sťažovateľky, a to i napriek tomu, že žalobkyňa už nie je aktívne vecne legitimovaným subjektom.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 ústavy a základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok krajského súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

9. Ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné akcentovať osobitnú povahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktoré je kasačným rozhodnutím. Vo svojej judikatúre v prípadoch ústavných sťažností nasmerovaných proti kasačným rozhodnutiam opakovane zdôrazňuje, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatnej skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

10. Aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu však môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. K zrušeniu kasačného rozhodnutia však ústavný súd pristupuje len v tom prípade, keď dôvody na tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia k zmätočným záťažiam konania, čím znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (IV. ÚS 602/2020).

11. Zohľadňujúc predostretú sťažnostnú argumentáciu, ústavný súd sa zameral na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, najmä na posúdenie, či účinky jeho dovolacej právomoci sú zlučiteľné so základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. so zásadami spravodlivého procesu.

12. Jedinou výhradou sťažovateľky, ktorú prezentuje v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému zrušujúcemu rozhodnutiu najvyššieho súdu, je neskúmanie (aktívnej) vecnej legitímácie na strane žalobkyne, ktorá v priebehu dovolacieho konania previedla na inú obchodnú spoločnosť nehnuteľnosti, ku ktorým žiadala žalobou zriadiť vecné bremeno za náhradu. Na uvedenú skutočnosť mal najvyšší súd podľa sťažovateľky povinnosť prihliadnúť *ex offico* a následne dovolanie žalobkyne zamietnuť.

13. S touto argumentáciou sťažovateľky sa ústavný súd nemôže stotožniť, keďže nezohľadňuje špecifikum dovolacieho konania, ktoré nasleduje až po právoplatnosti rozhodnutia, pričom dovolací súd, rozhodujúc o dovolaní proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, v rámci neho skúma len podmienky konania.

14. Vecná legitímácia však nie je podmienkou konania a jej nedostatok tak nevedie k zastaveniu konania, ale ide o oprávnenie účastníka (strany) vyplývajúce z hmotného práva. V civilnom sporovom konaní je aktívne vecne legitimovaná tá sporová strana, ktorá je podľa hmotného práva nositeľom tvrdeného práva (aktívna vecná legitímácia) alebo jemu zodpovedajúcej tvrdenej povinnosti (pasívna vecná legitímácia). Vecná legitímácia nie je predpokladom účasti, ale nachádza svoj výraz v rozhodnutí súdu vo veci samej (je predmetom dokazovania). Vecná legitímácia teda vyjadruje postavenie účastníka konania v hmotnoprávnom vzťahu, ktoré v konečnom dôsledku vedie k úspechu alebo neúspechu v konaní. Nedostatok aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie je tak dôvodom na zamietnutie žaloby. To znamená, že na to, aby sa niekto stal účastníkom konania, netreba, aby bol účastníkom hmotno-právneho vzťahu, o ktorý v konaní ide; stačí, ak podá žalobu (v takom prípade sa stáva žalobcom) alebo je proti nemu podaná žaloba (v takom prípade sa stáva žalovaným). Či však bude žalobca v spore úspešný, závisí od toho, či je účastníkom hmotno-právneho vzťahu, z ktorého vyvodzuje žalobou uplatnený nárok.

15. Ako už bolo zmienené, otázka vecnej legitímácie je predmetom dokazovania, pričom dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistili súdy nižšej inštancie, a nemôže tento uzavretý skutkový stav revidovať. V dovolacom konaní, ktoré je konaním prieskumným, sa dovolací súd obmedzuje len na posúdenie prípustnosti a opodstatnenosti uplatnených dovolacích dôvodov. V danom prípade je pritom nepochybné, že dovolanie podala osoba (žalobkyňa), ktorá v čase podania dovolania bola k tomu procesne legitimovaná, teda strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP). Sťažovateľkou tvrdená zmena vo vlastníctve nehnuteľnosti, ku ktorej žiadala žalobkyňa zriadiť vecné bremeno za náhradu, teda zmena v hmotnoprávnom postavení v priebehu dovolacieho konania, nemá v tomto prípade ústavnoprávnu relevanciu, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že návrh na zmenu v osobe žalobcu (§ 80 CSP) podaný nebol. Zohľadnenie zmeny vo vecnej legitímácii súdom totiž bolo a je podmienené procesnou aktivitou účastníka konania, pričom zohľadnenie straty procesnej subjektivity (§ 63 a § 64 CSP) bolo a je úlohou a zodpovednosťou súdu bez ohľadu na prípadnú pasivitu účastníka konania (II. ÚS 429/2023). Ak preto najvyšší súd na túto zmenu vo vlastníctve špecifikovaných pozemkov, ktorá nastala v dobe po právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, *ex offico* neprihliadol,

nedopustil sa takého excesu či vady, ktoré by mali za následok porušenie ústavnosti. Podstatné pritom je, že vec sa vrátila do štádia odvolacieho konania, preto sa otázkou splnenia zákonných predpokladov na rozhodnutie o procesnom nástupníctve z pohľadu hmotnoprávnej úpravy vyplývajúcou zo sťažovateľkou tvrdenej singulárnej sukcesie práva budú musieť zaoberať súdy nižšej inštancie v ďalšom konaní. Navyše, podľa zistení ústavného súdu sa odvolací súd už s podaným návrhom žalobkyne, aby namiesto nej vstúpila do konania obchodná spoločnosť DDI s.r.o., vysporiadal v uznesení sp. zn. 9Co/74/2023 z 26. októbra 2023.

16. K obave sťažovateľky, že odvolací súd môže v dôsledku zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu rozhodnúť odlišným spôsobom, ústavný súd uvádza, že najvyšší súd nevyslovil v napadnutom uznesení žiadny záväzný právny názor v súvislosti s právnym posúdením veci, teda kasačné rozhodnutie nevytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov. Dovolací súd pristúpil k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu z dôvodu zistenej namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej v nevysporiadaní sa so zásadnými odvolacími námietkami žalobkyne (§ 387 ods. 3 CSP), ako aj v porušení povinnosti odvolacieho súdu podľa § 382 CSP, keďže potvrdzujúce rozhodnutie založil na iných dôvodoch ako súd prvej inštancie, čím došlo k vydaniu tzv. prekvapivého rozhodnutia.

17. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté (kasačné) uznesenie najvyššieho súdu nevzbudzuje žiadne ústavnoprávne otázky, a preto odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu